

לקו"ש חלק ט"ו פ' לך-לך שיחה ב

פיענוח מראי מקומות

פירוש המשניות להרמב"ם מס' חולין ספ"ז: ושים לבך על העיקר הגדול הנכלל במשנה הזאת והוא מה שאמר מסיני נאסר לפי שאתה הראית לדעת שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושים אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבמ"ה אינו מפני שהקב"ה אסרו [אותו] לנה אלא לפי שמשא אסר עלינו אבמ"ה במה שצוה בסיני שיתקיים איסור אבמ"ה וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות משה רבינו ע"ה הלא תראה מה שאמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני וכל אלו מכלל המצות.

תפילין אלו ממשיך מה המשכת המוחין העליונים כמ"ש במ"א, וניתן לנו כח זה במ"ת מבחי' רצונו ית' והעיקר הוא העשי'. והיוצא מזה דההפרש בין תו"מ דהאבות לתו"מ שלנו, דהאבות לא ניתנה להם תו"מ כ"א הם בעצמם בעבודתם הגיעו למדרי' המצות, ובמ"ת הוא שניתנו התומ"צ, ומשום זה היו האבות חלוקים בעבודתם ועכשיו כולנו שוים בקיום המצות כו"י עיי"ש בארוכה.

ד"ה וכל העם תרע"ח "מהו החידוש דמ"ת והלא קיים אאע"ה כך התורה עד שלא ניתנה וכן כל האבות, וא"כ נה נתחדש בנתינתה לישראל כו". אך הענין הוא דהנה כתי' לריח שמניך טובים שמן תורק שמך, ואמרו"ל כל המצות שעשו האבות ריחות היו. . . ריח הוא לא עצמיות הדבר והראי שאינו חסר כלום אפי' יריח כל היום וכל הלילה לא יחסר מאומה. . . והיינו שהאבות בעבודתם ברצו"ש. . . לא הגיעו בזה רק לשרשם ומקורם לבד. . . אבל אחר שניתנו

(1) ד"ה זכור תרנ"ד "וצלה"ק תחלה משארז"ל קיים אאע"ה כל התורה כולה עד שלא ניתנה וכמו"כ יצחק ויעקב קיימו כל התורה. . . ולכאוי צ"ל מהו ההתחדשות ממ"ת שניתנה לישראל ברעש גדול בקולות וברקים אחר שהאבות קיימו את התורה קודם שניתנה, וא"כ מהו החידוש ממ"ת. . . אלא בהכרח לומר דקיום התו"מ של האבות הי' עיקרם בבחי' רעו"ד וההכנה בנפשם, דהיינו להמצוה פרטית ההיא וכמו מצות תפילין שהוא המשכת המוחין הי' עבודתם בבחי' רעו"ד להגיע לבחי' ומדרי' זו ועשו הכנה בנפשם ע"ז והעובדא שעשו לזה הוא שע"פ כוונתם רומז למצוה ההיא, וא"כ מובן דהכנת נפשם א"א שתהי' בכולם בשווה, כ"א בכ"א לפי מדרגתו ושרשו למעלה שלזה הגיע בעבודתו ולפי אופן זה הי' עבודתו. . . אמנם במצות שניתנו לנו במ"ת עיקרם הוא מבחי' רצה"ע שכך עלה ברצונו שהד"פ קדש והי' כי יביאך שמע והא"ש כשכתובים בדיו על הקלף ומונחים בבתיים כדין התורה וכשאיש ישראל מניח

תומ"צ במ"ת הרי כולם שווים בקיום המצות, דשמאי והלל שהן בחי חו"ג שוין בקיום המצות. והוא מפני שאין זה עבודה לפי שרש ומקור הנברא, כ"א מה שניתן מלמעלה למעלה משרש ומקור הנבראים בחי המשכת עצמיות" עיי"ש בארוכה.

ד"ה השקיפה תרפ"ט בסופו (סה"מ תש"י ע' 280) "אמנם יש יתרון המעלה במצות שניתנו במתן תורה על המצות שקיים אברהם אבינו ע"ה, דאע"ה הרי הי' עבודתו מצד עצמו, ועל כן לא הגיע רק עד שרש הנבראים, כי הנברא מצד עצמו אינו יכול להגיע למעלה משרשו ומקורו. והראי מהמעין עין עיטס, דאיתא בגמרא ש"מ מעין עין עיטס גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמה. דהמקוה דכהן גדול הי' על גבי הפתח, וכל הפתחים שבעזרה היו כ' אמה, ושיעור המקוה הוא אמה על אמה ברום ג' אמות, ומזה מוכח שהמעין הי' גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמה. ואם הי' באפשר שילך מעצמו למעלה מגובה מקורו אין ראוי שהי' גבוה כ"ג אמה. אלא מוכח שכל דבר אי אפשר לו לילך מעצמו למעלה ממקורו. וא"כ אברהם שהי' עבודתו בכח עצמו הגם שהי' במס"נ לא הגיע רק עד שרש הנבראים" עיי"ש בארוכה.

ד"ה וכל העם תש"ו "וצ"ל מהו הרעם והרעש כ"כ שהי' במ"ת הלא הדבורים והצווים דמ"ת בעשה"ד רובם הם דברים פשוטים מה שהשכל מחייב שצ"ל כך. . וא"כ מהו"ע הצווי בדברים אלו בכלל, אמנם ענין הצווי הוא מפני שגדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה. . ומפני החבה שחבב הקב"ה את ישראל נצטווינו גם דברים פשוטים כדי להרבות בשכר המקיימים את הצווים, ועוד זאת דבצווים אלו הנה באה הוראה כללית בענין המצות דהמקיימן באמת הנה ענין הקיום אינו לפי שהוא דבר שהשכל מחייבן כ"א לפי שהן רצון העליון ופקודותיו ית"י עיי"ש בארוכה. ועוד.

וראה בכללות הענינים המבוארים לקמן - ספר הערכים חב"ד ח"א ערך אבות [אינו נעתק מפני האריכות]. וש"נ.

(2) יומא כח, ב "דאמר רבי חמא ברבי חנינא, מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר לך ואספת את זקני ישראל, היו במדבר ישיבה עמהם, שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, אברהם אבינו, זקן ויושב בישיבה, שנאמר ואברהם זקן בא בימים, יצחק אבינו, זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ויהי כי זקן יצחק, יעקב אבינו, זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ועיני ישראל כבדו מזוקן".

(3) קדושין פב, א "וכן הוא אומר באברהם אבינו (בראשית כד, א) ואברהם זקן והי' ברך את אברהם בכל מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמי' (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתני מצותי חוקותי ותורותי".

פרש"י תולדות כו, ה (באברהם) "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתני מצותי חקותי ותורת"י ד"ה שמע אברהם בקולי: כשנסיתי אותו. ד"ה וישמר משמרתני: גזרות להרחקה על האזהרות שבתורה, כגון שניות לעריות ושבות לשבת (יבמות כ"א). ד"ה מצותי: דברים שאלו לא נכתבו ראוין הם להצטוות, כגון גזל ושפיכות דמים. ד"ה חקותי: דברים שיצר הרע ואמות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדבר, אלא גזרת המלך וחקותיו על עבדיו. ד"ה ותורתני: להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני.

שם כו, יב "ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה"י ובפרש"י ד"ה מאה שערים: שאמדה כמה ראויה לעשות, ועשתה על אחת שאמדה מאה. ורבותינו אמרו אמד זה למעשרות היה.

כז, ג "ועתה שא"נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי [צידה] [ציד]" ובפרש"י שם ד"ה שא נא: לשון השחזה, כאותה ששנינו אין משחיזין את הסכין, אבל משיאה על

גבי חברתה (ביצה כ"ח), חדד סכינך ושחט יפה, שלא תאכילני נבלה.

ט "לך־נא אלה־צאן וקח־לי משם שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב" וּבפּרש"י שם ד"ה וקח לי: משלי הם ואינם גזל, שכך כתב לה יצחק בכתבתה לטל שני גדיי עזים בכל יום (בראשית רבה). ד"ה שני גדיי עזים: וכי שני גדיי עזים היה מאכל של יצחק? אלא האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים; בפרקי רבי אליעזר (ביצחק).

וישלח לב, ה (ביעקב) "ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עס־לבן גרתי ואחר עד־עתה" ד"ה גרתי: לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנא אותי על ברכת אביך שברכני הוה גביר לאחיד, שהרי לא נתקימה בי. ד"א גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר, עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים.

4 להעיר מפרש"י ר"פ נח "אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את־האלקים התהלך־נח" (ד"ה את האלקים) "אבל אברהם הי' מתחזק ומהלך בצדקו מאליו" וז"ל שם: "את האלקים התהלך נח. ובאברהם הוא אומר אשר התהלכתי לפניו? (ברא' כ"ד), נח היה צריך סעד לתמכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו" (אלא ששם הוא בניגוד לנח).

5 ראה במקומות שנשמנו בהערה 1 ההוכחה לזה (שהנברא בכח עצמו אינו יכול להגיע למעלה משרשו ומקורו) מזה דשיערו חז"ל (יומא לא, א) דמעין עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמד מהמקוה של כה"ג כו' וז"ל שם: "תנו רבנן, חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום, וכולן בקודש בבית הפרוה, חוץ מראשונה שהיתה בחול על גבי שער המים, ובצד לשכתו היתה. אמר אביי: שמע מיניה עין עיטם גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלוש אמות. דתנן, כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר

אמות, חוץ משל אולם, ותניא ורחץ בשרו במים, במי מקוה, כל בשרו, מים שכל גופו עולה בהן. וכמה הן? אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה" עיי"ש.

6 פיה"מ ספ"ז דחולין "ושים לבך על העיקר הגדול הנכלל במשנה הזאת והוא מה שאמר מסיני נאסר לפי שאתה הראית לדעת שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבמ"ה אינו מפני שהקב"ה אסרו [אותו] לנח אלא לפי שמשה אסר עלינו אבמ"ה במה שצוה בסיני שיתקיים איסור אבמ"ה וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות משה רבינו ע"ה הלא תראה מה שאמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני וכל אלו מכלל המצות".

7 להעיר שהרמב"ם כתב "מל עצמו ואנשי ביתו" ולא כתב שהקב"ה צוה לאברהם שימול עצמו (וכיו"ב), אף שאברהם נצטווה ע"ז בפרשתנו (יז, א ואילך "ויהי אברם בן־תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' אל־אברם ויאמר אליו אני־אל שדי התהלך לפני והיה תמים: ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד מאד: . . ויאמר אלקים אל־אברהם ואתה את־בריתי תשמר אתה וזרעך אחרך לדרתם: זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחרך המול לכם כל־זכר: ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: ובן־שמנת ימים ימול לכם כל־זכר לדרתיכם יליד בית ומקנת־כסף מכל בן־זכר אשר לא מזרעך הוא" עיי"ש)

- וי"ל בדוחק כי בזה מדגיש דכח הבורא במצות הוא רק בהציוויים לאחר מ"ת. משא"כ לפני מ"ת גם בזה שנצטוו הרי לגבי המצות שלאחר מ"ת הרי"ז כאילו

**"מל עצמו" כי לא הי' בזה כח הבורא
שלמעלה מהבריאה.**

**אבל מקדים "לא שהקב"ה אמר זה
לנביאים שלפניו". ולהעיר שבאיסור אבר
מן החי כתב "שהקב"ה אסרו [אותו] לנח".
אבל שם הרי מדובר באיסור שהוא גם
לב"נ. ואכ"מ.**

**וראה לקו"ש ח"ה ע' 89 הערה 25 "עפ"י
מ"ש בפנים יומתק לשון הרמב"ם שם
שמסיים "שנמול כמו שמל אברהם אבינו
ע"ה" - (דלכאורה, מה מקום להזכיר שנמול
כא"א והרי אנו מלין רק מפני הציווי למשה
רבינו, אלא) - כי מעשה אבות (מילת א"א)
היא הנתינת כח על המצות (מילה) דלאחרי
מ"ת, ובמיוחד מצות מילה דאברהם, שהיא
המקשרת את כללות "מעשה אבות" שיהיו
"סימן (ונתינת כח) לבנים", כבפנים. וראה
(עוד ביאור) לקו"ש ח"י ע' 47 הערה 29.
לקו"ש לך תשמ"ח ס"ג ואילך. ומה שגם גבי
איסור אבמה"ח כותב הרמב"ם שם "שצוה
בסיני שיתקיים איסור אבמה"ח" - אף
שרק "מעשה אבות סימן לבנים" [ודוחק
לומר שכוונת הרמב"ם ב"שיתקיים" קאי
על איסור אבמה"ח שקיימו האבות. ובפרט
שצ"ע אם קיום איסור זה ושל האבות הוא
סימן ונתינת כח לבנים - מכיון שקיימו
אותו לא בתור אבות כ"א בתור ב"נ] - הוא
מפני שאינו איסור חדש, כי כבר נצטווה על
זה נח מהקב"ה. ובאיסור גדה"נ כתב
הרמב"ם סתם "אלא מצות מרע"ה" ולא
כתב "שיתקיים" - כי גדה"נ קיים יעקב
מעצמו ולא שנצטווה על זה מהקב"ה
(רמב"ם הלי' מלכים רפ"ט ובכס"מ שם).
ועוד.**

**8) זח"ג נג, ב "ואמר, עץ חיים היא
למחזיקים בה ותומכיה מאושר. עץ חיים,
דא אורייתא, דאיהי אילנא עלאה רבא
ותקיף. תורה, אמאי אקרי תורה. בגין
דאורי וגלי במה דהוה סתים דלא אתידע".**

**גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק "אף על גב
דאין ספור אחד בתורה שלא לצורך, אפילו
"אחות לוטן תמנע" (להלן לו, כב) כדאיתא
בפרק חלק (סנהדרין צט ע"ב), אחר ששם**

**'תורה' אינו נופל אלא על מצות התורה,
שהרי לשון 'תורה' הוא לשון הוראה -
להורות לנו המעשה אשר נעשה. ולפיכך
דוקא תורת משה נקרא "תורה" (דברים לג,
ד), מפני שבה כתובים המצות. וכן פירש
הרד"ק (ספר השורשים שורש י. ר. ה.)
שלשון 'תורה' הוא לשון הוראה, אם כן אין
לכתוב בה רק המצות. תדע לך, שהרי ספר
איוב שגם כן כתבו משה - כדאיתא בבבא
בתרא (סוף יד ע"ב), ואילו היה נכתב
בתורה ספר איוב היה אסור לקרות באותה
ספר תורה בציבור, לכך מקשה 'לא היה
צריך כו"'.
**ראה זח"ג קנב, א "רבי שמעון אמר, ווי
להוא בר נש דאמר, דהא אורייתא אתא
לאחזאה ספורין בעלמא, ומלין דהדיוטי.
דאי הכי, אפילו בזמנא דא, אנן יכלין
למעבד אורייתא, במלין דהדיוטי, ובשבחא
יתיר מכלהו. אי לאחזאה מלה דעלמא,
אפילו אינון קפסירי דעלמא, אית בינייהו
מלין עלאין יתיר. אי הכי נזיל אבתריהו,
ונעביד מנייהו אורייתא, כהאי גוונא. אלא
כל מלין דאורייתא, מלין עלאין אינון, ורזין
עלאין. . ועל דא האי ספור דאורייתא,
לבושא דאורייתא. איהו. מאן דחשיב
דהוא לבושא איהו אורייתא ממש, ולא
מלה אחרא, תיפח רוחיה, ולא יהא ליה
חולקא בעלמא דאתי. בגין כך אמר דוד,
(תהילים קי"ט:י"ח) גל עיני ואביטה
נפלאות מתורתך. מה דתחות לבושא
דאורייתא. . כהאי גוונא אורייתא, אית לה
גופא, ואינון פקודי אורייתא, דאקרון גופי
תורה. האי גופא מתלבשא בלבושין, דאינון
ספורין דהאי עלמא. טפשין דעלמא, לא
מסתכלי אלא בהוא לבושא, דאיהו ספור
דאורייתא, ולא ידעי יתיר, ולא מסתכלי
במה דאיהו תחות ההוא לבושא. אינון
דידעין יתיר, לא מסתכלן בלבושא, אלא
בגופא, דאיהו תחות ההוא לבושא. חכימין
עבדי דמלכא עלאה, אינון דקיימו בטורא
דסיני, לא מסתכלי אלא בנשמתא, דאיהי
עקרא דכלא אורייתא ממש. (ולעלמא)
ולזמנא דאתי, זמינן לאסתכלא בנשמתא
דנשמתא דאורייתא" עיי"ש בארוכה.****

9) ראה תו"ח פרשתנו פה, סע"ב (רפ"ד
"וזהו שרש ענין ספר בראשית שקדמו משה לכתוב לפני שאר הספרים ולכאורה למה קדם משה לכתוב ס' בראשית שהוא ספורי מעשיות וסדר תולדות הדורות וקורותיהם שאין בהם תועלת ולמה קדמו לעיקר התורה שהן ס' שמות ושאר הספרים שכותב ומספר בפירוש מעשה המצות שזהו עיקר הספר ואיך קדם הטפל לעיקר" עיי"ש".

ומנח עד אברהם וגם בספורי עניני האבות נכתבו באריכות מאד כו' וגם מספר בתולדות הגוים כמו בתולדות חם ויפת ותולדו' עשו וישמעאל עד ואלה המלכים אשר כו" עיי"ש. ובכ"מ).

אבל שם השאלה והביאור "למה קדם משה לכתוב ס' בראשית כו' למה קדמו לעיקר התורה", "האריכות" כו'.

10) יב, ו "ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב והוא ענין גדול הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת וכולם באים ללמד על העתיד כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו ודע כי כל גזירת עירין כאשר תצא מכח גזירה אל פועל דמיון תהיה הגזרה מתקיימת על כל פנים . . . ולפיכך החזיק הקב"ה את אברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו והבן זה ואני מתחיל לפרש הענינים בפרט בפסוקים בעזרת השם".

שם פכ"ט "ועם כ"ז יובן שרש ענין כל ספר בראשית שקדם לספר שמות ושאר הספרים לפי שס' זה הוא השרש הראשון לכל המצות שנכתבו בספרים האחרים וע"כ נק' ס' בראשית בשם ספר הישר כמ"ש (יהושע י, יג) הלא היא כתובה על ספר הישר שהוא ספר בראשית. והטעם הוא לפי שעיקר ספר בראשית הוא בספור תולדות האבות והשבטי' וע"כ הוא מספר ומאריך יותר בפרטי מעשיהם וכל קורותם להיות' שרש ומקור למצות שיכתבו בס' שמות ושאר ספרים כו' להיות מבואר למעלה שאם לא האבות במעשיהם שעשו קשר וחבור מעצמות המאציל לנאצלים בג' קוין דאצי' ימין ושמאל ואמצע (אברהם בקו הימין חח"ן ויצחק בקו השמאל בג"ה ויעקב בקו האמצעי דת"י) לא היו נעשים יח"ע ע"י המצות כללי".

וראה שם יב, יו"ד "ויהי רעב בארץ הנה אברהם ירד למצרים מפני הרעב לגור שם להחיות נפשו בימי הבצורת והמצרים עשקו אותו חנם לקחת את אשתו והקב"ה נקם נקמתם בנגעים גדולים והוציאו משם במקנה בכסף ובזהב וגם צוה עליו פרעה אנשים לשלחם ורמז אליו כי בניו ירדו מצרים מפני הרעב לגור שם בארץ והמצרים ירעו להם ויקחו מהם הנשים כאשר אמר (שמות א כב) וכל הבת תחיון והקב"ה ינקום נקמתם בנגעים גדולים עד שיוציאם בכסף וזהב וצאן ובקר מקנה כבד מאד והחזיקו בהם לשלחם מן הארץ לא נפל דבר מכל מאורע האב שלא יהיה בבנים והענין הזה פרשוהו בבראשית רבה (בראשית רבה מ'ו:) רבי פנחס בשם רבי אושעיא אמר אמר הקב"ה לאברהם צא וכבוש את הדרך לפני בניך ואתה מוצא כל מה שכתוב

רפ"ו "ויש להבין תחלה בטעם ספורי מעשיות שבס' בראשית שנכתבו באריכות מאד וגם כמה מעשיו הוכפלו בכתוב כמו מעש' דאליעזר עבד אברהם הוכפלו דבריו בתורה וע"כ ארז"ל (בב"ר פ"ס, ח) יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי כמה גופי תור' ומצות נכתבו ברמז ובקצרי' כמו בפי' בסכות תשבו (ויקרא כג, מב) וכן וקשרתם וכתבתם שצריכים פירוש איך לעשות סכה ותו"מ ודברי אליעזר הוכפלו וזהו פלא גדול למה יהיה שיחתן של עבדי אבות גדול יותר מתורתן של בנים ועוד דהרי יש כמה ספורי מעשיות שאינן שייכים לאבות כספור מלחמה באריכות באמרפל מלך שנער כו' עד שאמר ומלכי צדק כו' וכה"ג ספורי מעשיו' דדור הפלג' וסדר תולדו' הדורות מאדה"ר עד נח

שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלחה בכל יכלתו ויש בה עוד רמז לדורות כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו יארע לנו תמיד עם בני עשו וראוי לנו לאחז בדרכו של צדיק שנוזמין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא את עצמו לתפלה ולדורון ולהצלחה בדרך מלחמה לברוח ולהנצל וכבר ראו רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר" עיי"ש.

11) ראה תנחומא פרשתנו ט "אמר רבי יהושע דסכנין, סימן נתן לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, שכל מה שארע לו ארע לבניו. כיצד? בחר באברהם מכל בית אביו, שנאמר: אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם (נחמיה ט, ז). ובחר בבניו משבעים אמות, שנאמר: כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה (דברים יד, ב). לאברהם נאמר לך לך, ולבניו נאמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסאי אל ארץ זבת חלב ודבש (שמות ג, יז). לאברהם נאמר: ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה ואברכה מברכך. ולבניו נאמר: יברכך ה'. לאברהם נאמר: ואעשך לגוי גדול, ולבניו נאמר: ומי גוי גדול (דברים ד, ח). אברהם כתיב בו: אחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד). וישראל: ומי כעמך ישראל וגוי (דה"א יז, כא). לאברהם נאמר: ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ. ולבניו כיון ששבו למצרים, והרעב כבד בארץ (בראשית מג, א). אברהם על ידי הרעב ירד למצרים, ואף בניו על ידי הרעב ירדו למצרים, שנאמר: וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בר מצרים (בראשית מב, ג). אברהם כשירד נזדווגו לו המצרים, ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד (בראשית יב, יד). אף לבניו, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ" עיי"ש.

ב"ר פ"מ, ו "ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וגוי ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו (בראשית יב, טז כ), רבי פינחס

באברהם כתוב בבניו באברהם כתוב ויהי רעב בארץ בישראל כתיב (בראשית מ"ה: ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו כי יש באלקים כח לעזור ולהציל גם יציאתו מן הארץ שנצטווה עליה בתחילה מפני הרעב עון אשר חטא כי האלקים ברעב יפדנו ממות ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה במקום המשפט שמה הרשע והחטא".

יד, א "ויהי בימי אמרפל מלך שנער המעשה הזה אירע לאברהם להורות כי ארבע מלכיות תעמודנה למשול בעולם ובסוף יתגברו בניו עליהם ויפלו כלם בידם וישיבו כל שבותם ורכושם והיה הראשון מהם מלך בבל כי כן העתיד כדכתיב (דניאל ב לח) אנת הוא רישא די דהבא ואולי "אלסר" שם עיר במדי או בפרס ו "עילם" בעיר ההיא המלך מלך יון הוא המלך הראשון ומשם נתפשט מלכותו כשנצח דריוש" עיי"ש.

תולדות כו, א "מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם אולי לא היה רעב בעולם עד ימי אברהם (פרקי דר"א כו) ועל כן ימנה הכתוב ממנו כי מה צורך להזכיר זה והנכון בעיני כי זה להגיד כי היו זוכרים אותו הרעב הראשון ומספרים עליו שבעבורו ירד אברהם למצרים ושם עשה לו השם כבוד גדול ולכן היה יצחק חפץ ללכת בדרך אבותיו לירד שם עד שנאמר לו אל תרד מצרימה וטעם המניעה אמרו רבותינו (ב"ר סד ג) אתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדי לך ולדעתי נכלל עוד בענין רמיזה בעתיד כי גלות אברהם אל מצרים מפני הרעב רמז שיגלו בניו שם ולכתו אל אבימלך לא היה גלות כי שם היה יושב ברצונו אבל ירידתו של יצחק שם מפני הרעב ירמוז לגלות כי גלה ממקומו בעל כרחו והלך אל ארץ אחרת" עיי"ש.

וישלח לב, ד "נכתבה הפרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו וישלח מלאך ויצילהו וללמדנו עוד

תלוי במעשה התחתונים כללי עיי"ש בארוכה.

חיי שרה קלה, סע"א ואילך (פכ"ט) "אך הנה יובן ע"פ הידוע ומבואר במ"א (בפי לך) בטעם שספר בראשית נק' ספר הישר דוקא כי הספר הזה מספר הכל בסדר הדורות מאדה"ר עד נח ומן נח עד אברהם ויצחק ויעקב ויוסף והשבטים שבאו למצרים ואע"פ שרוב עניני הספר הזה הן רק ספורי דברים פשוטים ואין בו מעיקר התורה שהיא הצווי במ"ע ול"ית שמתחיל בסי' שמות מהחדש הזה לכם וכמ"ש ר"י שלא היה צריך להתחיל רק במצות ולמה הודיע בתחלה כח מעשיו במע"ב וחטא אדם בעה"ד וכל פרטי הספורים פשוטים והדורות שעד אברהם ויצחק כו' וכל הקורות אותם אך כל הספר הזה דבראשית בספורים הללו הוא מקור ושרש הראשון לכל המצות הכתובים בספרים האחרים וע"כ נכתב ספר זה באריכות גדול בכל ענין וספור שבו גם במה שקדם לאבות והמצות שבספרים האחרים נכתבו בקצרה לפי שכל מה שנכתב בענין המצות שנק' תורת הוי"ה ומצות הוי"ה הכל נמשך מס' זה דבראשית דוקא וע"כ נק' ספר הזה ספר הישר דוקא מפני שהוא שם הכולל והמקור לכל המצות הכתובים בספרים שאחריו עיי"ש בארוכה.

קלז, א (פל"ד) "דהנה מבואר למעלה בענין טעם מה שסי' בראשית נק' ס' הישר להיותו מקור ושרש למצות שבספרים האחרים מצד שהאבות הן המרכבה העליונה לעצמות ופנימית דחכ' ומדות דא"ס ב"ה שמשם מקור התו"מ שנמשך למטה באו"כ שנק' דרכי הוי"ה כו' דרכי היושר והאמת המורים על אמתת אור עצמותו ית' שנק' ישר כמ"ש (תהלים צב, טז) כי ישר ה' צורי כו' וזהו תתן אמת ליעקב חסד לאברהם כו' כנ"ל וע"כ מאריך בספר זה בספור האבות בכל ענייניהם הרבה יותר מגופה של תורה שמדבר בספרים האחרים בכל המצות שנכתבו בקצרה מאד כי כל גופי התו"מ שנאמרו למשה בשם הוי"ה שנק' דרכי ה' שילכו בס' להיות עיי"ז כל יח"ע שבג' קוין דאצ"י באו"כ פנימי ומקיף הכל נמשך

בשם רבי הושעיא רבה אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו צא וכבש את הדרך לפני בניך, את מוצא כל מה שכתוב באברהם כתיב בבניו, באברהם כתיב (בראשית יב, י): ויהי רעב בארץ, בישראל כתיב (בראשית מה, ו): כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ. באברהם כתיב: וירד אברם מצרימה לגור שם, ובישראל כתיב (במדבר כ, טו): וירדו אבתינו מצרימה. באברהם כתיב: לגור שם, ובישראל כתיב (בראשית מז, ד): לגור בארץ באנו. באברהם כתיב: כי כבד הרעב בארץ כנען, בישראל כתיב (בראשית מג, א): והרעב כבד בארץ. באברהם כתיב: ויהי כאשר הקריב, בישראל כתיב (שמות יד, י): ופרעה הקריב. באברהם כתיב והרגו אתי ואתך יחיו, ובישראל כתיב (שמות א, כב): כל הבן הילוד היארה תשליכהו. באברהם כתיב: אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וגו', ובישראל כתיב (שמות א, כ): וייטב אלקים למילדת. באברהם כתיב: ויהי כבוא אברם מצרימה, ובישראל כתיב (שמות א, א): ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. באברהם כתיב: ואברם כבד מאד במקנה, ובישראל כתיב (תהלים קה, לו): ויוציאם בכסף וזהב. באברהם כתיב: ויצו עליו פרעה, ובישראל כתיב (שמות יב, לג): ותחזק מצרים על העם. באברהם כתיב: וילך למסעיו, ובישראל כתיב (במדבר לג, א): אלה מסעי בני ישראל".

12) ראה תו"ח שם פג, סע"ג ואילך "והנה אע"פ שנתבאר למעלה שע"י התו"מ בפ"מ דוקא נעשה יח"ע באצ"י עד רום המעלות מטעם הנ"ל מ"מ עיקר סבת גלוי אורות עליוני ויח"ע ע"י המצות הוא שעשו האבות אברהם יצחק ויעקב הכנה רבה לזה ע"י העובדות שלהם ונסיעתם בא"י שזהו כל עיקר ענין ספורי מעשיות דסי' בראשית מלך לך עד סוף ויחי שכל הספורים הן באבות ושבטים ויוסף שמהם היה הכנה להיות יח"ע במצות שקבלו ישראל לעשותם בגשמיות וע"כ נק' ספר בראשית ספר הישר (וכמשי"ת) ואם לא היה קדימת מעשה האבות ביחודי עליונים שעשו בעובדות שלהם קודם מ"ת לא היה יח"ע כלל במעשה המצות הגשמיים שלא היה יח"ע

משרש ומקור הראשון שהוכן מכבר עיי האבות שהן המרכבה שזהו שנק' ס' הישר בשם הכולל כנ"ל ולכן כל אורך הספור באברהם ושרה וכל המעשים שלהם הוא מקור ושרש לכל המצות ששרשם במקור דקו הימין הכתובים בספרים שאחריו עיי"ש בארוכה.

אוה"ת ריש פרשתנו (עב, ב ואילך) "והענין כי מעשה אבות סימן לבנים כי לפי שישראל צריכ' להיות בגלות במצרים לכך הי' צ"ל הגבהה תחלה לפרעה כדי שלא יהיו ישראל תחת אומה שפלה שהרי גם השכינה היא בגלות עמם והגבהה זו לפרעה הי' עיי שרה שלקחה בביתו שהיא בחי' כתר מלי' דקדושה ועיי שנתייחד עמה נתוסף לו חיות רב כו'. ואמנם באמת הוא לרע לו כי מעשה זו הוא סימן לבנים שיוכלו אח"כ לנצל את מצרים ולעשותם כמצוד' שאין בו דגים דהיינו להוציא מהם הניצוצי קדושה שהי להם מכבר שמזה הם חיים וקיימים והם הוציאו מהם וז"ס ואח"כ יצאו ברכוש גדול כו" עיי"ש.

תתרעה, א ואילך "והנה אע"פ שעיי התורה והמצות נעשה כל היחודים העליונים למעלה מטעם הנ"ל. הנה מ"מ עיקר סיבת גילוי היחודים עיי המצות באה עיי האבות אברהם ויצחק כו' שקדמו לנתינת התורה ואם לא האבות לא הי' יחוד העליון תלוי במעשה התחתוני כלל כו" עיי"ש בארוכה. **ועוד.**

13) וראה גם לקו"ש ח"א ע' 41 "די מצוות וואס די אבות האבן מקיים געווען, כאטש זיי האבן עס געטאן אין גשמיות'דיקע זאכן, האט דאס אבער צום גשמי אליין קיין שייכות ניט געהאט. דער גשמי איז געבליבן אין זיינע חומריות אזוי ווי פריער. נאך מתן תורה ווערט - דורך דער מצוה - דער גשמי אליין קדוש, און דערפאר בלייבט איבער אויף אים א קדושה אויך נאכן מקיים זיין די מצוה. דער טעם דערויף איז ווייל דער קיום המצוות ביי די אבות איז געווען מיט זייער אייגענעם כוח, האט עס ניט געקענט דורכדרינגען דעם גשמי - אזוי ווי דאס איז נאך מתן תורה. ע איז דאך "מעשה אבות

סימן לבנים" - און עס איז אויך א נתינת כוח צו די בנים - האט מען די אבות געגעבן א מצוה ענלעך צו די מצוות וואס נאך מתן תורה און דאס איז די מצוה פון מילה, וואט מען מאכט דעם גשמי קדוש, און די קדושה איז ניט נאר בשעת דעם קיום המצוה, נאד זי פארבלייבט אויך אויף שפעטער, אזוי ווי די מצוות פון נאך מתן תורה" עיי"ש בארוכה.

ח"ג ע' 758 "פון דער צווייטער זייט, הגם אז אונזערע מצוות זיינען אין א העכערער דרגא ווי די מצוות פון די אבות, איז אבער דוקא דאס וואס די אבות האבן מקיים געווען מצוות (פאר מתן תורה) האט געגעבן א מעגלעכקייט און א כוח צו אונז, אז מיר זאלן קענען מקיים זיין די מצוות אין גשמיות, וואס אויף דערויף שטייט "מעשה אבות סימן לבנים", די מעשים פון די אבות זיינען א צייכן און א נתינת כוח, טרעטן דורך די וועג פאר זייערע קינדער. וויבאלד אז דער כוח אויף קיום המצוות פון די בנים קומט פון "מעשה אבות", פון די מצוות וואס די אבות האבן מקיים געווען, דעריבער האט צום ווינציקסטן איין מצוה פון די אבות געדארפט זיין אינגאנצן גלייך צו די מצוות פון נאך מתן תורה; ד. ה. אז די מצוה זאל מיט איר קדושה דורכדרינגען דעם דבר הגשמי אז ער אליין זאל ווערן קדוש, און די קדושה זאל אין אים אויך פארבלייבן נאכן מקיים זיין מיט אים די מצוה און דורך דער דאזיקער איין מצוה פון די אבות האבן אויך אלע זייערע אנדערע מצוות - הגם זיי האבן ממשיך געווען די המשכות נאר אין רוחניות - א שייכות צו די מצוות פון נאך מתן תורה, אז זיי גיבן א כוח צו מקיים זיין די מצוות און ממשיך זיין דורך זיי המשכות אויך אין גשמיות" עיי"ש בארוכה.

ח"ה ע' 79 ואילך "וועט מען עס פארשטיין בהקדים ווא מ'האט שוין גערעדט פיל מאל אז דער כח וואס אידן האבן אויפן קיום המצוות לאחרי מתן תורה נעמט זיך פון די מצוות וואס די אבות האבן מקיים געווען פאר מ"ת - "מעשה אבות סימן לבנים". נאר היות אז די מצוות וואס די אבות האבן

יאמרו אמות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו (שהרי בא לתרץ בנוגע לכל הפרשיות עד החודש הזה) - ראה מפרשי רש"י שם. לקו"ש ח"ה שיחה א' לפ' בראשית [אינו נעתק מפני האריכות].

ולהעיר: א) לכמה מפרשים קושיית רש"י היא בנוגע לסיפורי התורה. ב) י"ל שלפי תירוצו "כח מעשיו הגיד לעמו גו' שאם יאמרו כו'" מובן שגם ע"פ פשוטו של מקרא צריך להיות בעניני התורה הוראה נצחית בכל הזמנים.

וראה לקו"ש שם שוה"ג להערה 6 וז"ל שם בהערה 6 "להעיר שגם בפשטות, פרש"י בדיבור זה הוא הקדמה כללית והסברה למה נכתבו כל הפרשיות שבס' בראשית והפרשיות שבס' שמות עד "החדש הזה לכם"*. ויתירה מזו; ב"לא הי' צריך להתחיל את התורה כו'" - מפרש גם ענינה של כללות התורה"

וז"ל בשוה"ג שם: "וי"ל שבתירוצו מורה רש"י ומתכוון ללמד וקובע שכל הסיפורים והענינים שבתורה ועד "לעני כל ישראל" שבסיומה - יש בהם הוראה עד סוף כל הדורות, וכמו "אם יאמרו אוה"ע"י".

16) ראה גבורת ה' למהר"ל פס"א י"ש מקשים מה הועיל לנו היציאה הרי אנו משועבדים בשאר מלכיות דמאי שנא מלכות מצרים משאר מלכיות. ודברי הבאי הם כי כאשר יצאו ישראל ממצרים קבלו הטוב בעצם עד שהיו ראויים בעצמם להיות בני חורין מצד מעלתם, וזאת המעלה עצמית לישראל שהם ראויים להיות בני חורין מצד עצם מעלתם, ודבר מקרי לא יבטל דבר עצמי כלל כי עדיין על ישראל המעלה הזאת שהם בני חורין בעצם עם השעבוד במקרה, כי אחר שהוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים ונתן אותם בני חורין ולא עוד אלא אף מלכים שנאמר (שמות י"ט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

מקיים געווען זיינען בעיקר געווען אין רוחניות און האבן ניט "דורכגענומען (אויף אזוי פיל) די דברים הגשמיים מיט וועלכע זיי זיינען געטאן געווארן (וואס דערפאר אז אברהם האט געוואלט א שבועה בנקיטת חפץ איז ניט געווען קיין ברירה נאר "שים נא ידך תחת ירכי". . . איז בכדי אז די מצות פון די אבות זאלן האבן א שייכות און א חיבור צו די מצות שלאחרי מ"ת, האט געדארפט זיין (ביי די אבות) צום ווייניקסטנס איין מצוה בדוגמת המצות שלאחרי מ"ת, און דאס איז מצות מילה" עי"ש בארוכה.

ע' 88 ואילך "פונדעסטוועגן, איז "מעשה אבות סימן לבנים", אז דער כח וואס מיר האבן אויף דעם קיום המצות לאחרי מ"ת, נעמט זיך פון די מצות שקיימו האבות לפני מ"ת. און בכדי אז די מצות פון די אבות זאלן האבן א שייכות און א חיבור צו די מצות שלאחרי מ"ת, האט געדארפט זיין צום ווייניקסטן איין מצוה פון די אבות בדוגמת המצות שלאחרי מ"ת, און דאס איז מצות מילה" עי"ש בארוכה.

14) תניא פי"ז "בזה יובן מ"ש כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו, דלכאורה הוא בלבבך נגד החוש שלנו [והתורה היא נצחית] שאין קרוב מאד הדבר להפך לבו מתאוות עוה"ז לאהבת ה' באמת".

קו"א ד"ה ולהבין פרטי ההלכות (קס, א) "וע"כ התורה כולה נצחית בכללה ובפרטה. שגם פרטי ההלכות דשס"ה ל"ת הן הן ענפים מהכללות ויש לכולם שרש למעלה בה"ג דקדושה כמו השס"ה ל"ת עצמן שהן למעלה בחיי הדם המחיה האברים דכלים דז"א".

15) ע"ד הפשט מתורץ זה ע"פ פירוש רש"י ר"פ בראשית ד"ה בראשית: אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהילים קי"א), שאם

וראה לקו"ש חלק יח ע' 392 "עס שטייט אין פסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - טייטשט מען בתורת החסידות, אז דער כח אויף דער גאולה העתידה נעמט זיך פון "צאתך מארץ מצרים". איז פארשטאנדיק, אז דער ביטול הרע איז אויך געווען ביי יצי"מ און נאך באופן פון א נתינת כח אויף דעם "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" לעתיד לבא" עיי"ש בארוכה ובהערות.

17) תו"א עד, א ואילך "לכך לא ניתנה תורה עדיין בימי אברהם כי בימי אברהם עדיין לא נתברר ונזדכך חומריות העולם להיות המשכת אוא"ס ב"ה עיי מעשה המצות גשמיות שנלקחו מתחת ממשלת קליפת נוגה. ולא היו יכולין לקבל הארת א"ס ב"ה להיות נקי עליהם שם מצות עד אחר יציאת מצרים שמצרים הוא כור הברזל כמו מצרף לכסף וכור לזהב והיינו כדי להיות הגו סיגים מכסף שהכור הוא המפריד הסיגים דהיינו שלא יהיה תערובת פסולת בכסף וזהב. וכך הוא מצרים כור הברזל שזיכך את ישראל עיי קושי השעבוד בחומר ובלבנים להיות נפרד הרע מן הטוב ויתפרדו כל פועלי און שעיי שהרע עושה פעולות רעות הוא כלה ונאבד כמ"ש חצי אכלה וגוי חיצו כלים כו"י עיי"ש בארוכה. **ועוד.**

18) ואתחנן ד, כ "ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה".

19) ראה ד"ה זכור (תרס"ה פ"י "אך הנה נודע דעבודת הנברא מצ"ע הגם שהיא בהכנה רבה ובמס"נ מ"מ אינה יכולה להגיע למעלה משרש מדריגתו במקור חוצבו . . וא"כ האבות בעבודתם לא הגיעו רק עד שרשם ומקורם . . וא"כ לפי"ז צ"ל מהו השבח דהרי אתם בניו של אברהם כו', דהרי זכינו במ"ת למעלה ומדרי" גבוה יותר, אך הענין הוא דהנה נודע, שיש הפרש בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה, שמלמטה למעלה כתיב מי יעלה בהר נקי כפים כו', אבל מלמעלה למטה אין מונע . . וכמו כן בהעלאה מלמטלמ"ע צריך להזדכך

וגוי קדוש, זה השם הוא לישראל בעצם והמעלה והחשיבות שיש בזה לא נתבטל בגלותם שהוא במקרה, ולפיכך אומרים חכמי ישראל (שבת קי"א ע"א) כל ישראל בני מלכים הם אף בגלותם, וזה מצד המעלה והחשיבות שקנו ישראל בעצם לא נתבטל במקרה כלל, ואין ספק שכמה דברים הם נמשכים אל ישראל מן המעלה והחשיבות, אחר שהם בני חורין בעצם ולא יגרע כחם מה שהם עבדים במקרה, ודבר פשוט הוא זה ואין להאריך בדבר שהוא מבואר למי שהבין דבר זה" עיי"ש.

זח"ב מ, א "תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא (משלשוליהון) משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כ"ה:נ"ה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי" עיי"ש.

ד"ה כימי צאתך תש"ח רפי"ב "וזהו כימי צאתך מארץ מצרים. דאמר ימי לי רבים, דכל הימים מימי גאולה הראשונה מגלות מצרים עד גאולה העתידה בב"א הם ימי צאתך מארץ מצרים. והיינו דבגאולת מצרים התחדש ענין עקרי והוא פתיחת הצנור דגאולה. וזהו שאנו מברכין בברכת הגאולה אשר גאלנו וכו', דאינו דומה מי שהוא בגולה ויודע אשר סוף סוף יגאל, למי שהוא משועבד שאינו יודע כלל אם יגאל, ובגאולת מצרים נתחדש כללות ענין הגאולה" עיי"ש.

לקו"ש ח"ה ע' 177 "נאך מער: דורך יציאת מצרים האט זיך אויפגעטאן אז ס'זאל שוין מער ניט זיין קיין אפשריות און נתינת מקום אויף אזא סארט גלות ווי גלות מצרים. ווארום נאך יציאת מצרים, ווען אידן זיינען געווארן "עבדי ה'", קען שוין מער ניט געמאלט זיין זיי זאלן זיך אמאל ווידער געפינען אין אזא שווערן שעבוד צו ווערן "עבדי פרעה" עיי"ש.

יומשך האור מ"מ אינו כלי להאור כו"י עיי"ש).

וראה תניא פמ"ז "והנה בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים. והיא יציאת נפש האלקיך ממאסר הגוף משכא דחויא ליכלל ביחוד אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה והמצות בכלל ובפרט בקבלת מלכות שמים בק"ש שבה מקבל וממשיך עליו יחודו ית' בפירוש באמרו ה' אלקיךנו ה' אחד . . . רק שאברהם זכה לזה במעשיו והילוכו בקודש ממדרגה למדרגה. כמ"ש ויסע אברם הלך ונסוע וגו': אבל אנחנו ירושה ומתנה היא לנו שנתן לנו את תורתו והלביש בה רצונו וחכמתו ית' המיוחדים במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחוד והרי זה כאלו נתן לנו את עצמו כביכול . . . אבל מיד שרוצה ומקבל וממשיך עליו אלהותו ית' ואומר ה' אלקיךנו ה' אחד הרי ממילא נכללת נפשו ביחודו ית' דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח והיא בחי יציאת מצרים" עיי"ש.

תו"א כג, ג "והנה יעקב אבינו ע"ה לפי שהיה בחי מרכבה המשיך בחי צאן ע"י עבודתו וע"י עובדא דמקלות (וכן עד"ז חפירת הבארות שהם המשכות אוא"ס ב"ה במקלות ובארות) כי לפי שהיה במעלה ומדרגה העליונה מאד מאד היה יכול להמשיך אוא"ס ב"ה במעשה של עצמו שיהיו כל מעשיו משכן ומכון להשראת אוא"ס ב"ה אבל אנו אין לנו כח זה אלא במה שמוכן כבר להיות שם המשכת אוא"ס ב"ה דהיינו בבחי תומ"צ הניתן לנו ונק' בעקבי הצאן בחי עקביים סוף דרגין דהיינו תומ"צ המלובשים בענינים גשמיים שעל ידם ורעי את גדיותיך המה המזלות מלשון גדדי וסינוק לא"י עיי"ש בארוכה.

20 ב"ר פמ"ז, ו "ויכל לדבר אתו (בראשית יז, כב), תני הנפטר מחברו בין גדול בין קטן צריך לטל ממנו רשות, ממי את למד, מאברהם, פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקדוש ברוך הוא באו מלאכי השרת לדבר עמו, אמר להן נפטר מן השכינה שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר

שיוכל לעלות ושיהי' בבחי ביטל ולפי אופן הביטל שלו הרי הוא מקבל אור העליון כו'. אבל מלמעלה למטה הרי במ"ת הי' גילוי אור א"ס למטה וירד כו' הגם שהמטה לא נזדכך כלל והי' גילוי אור עליון יותר אלא שהמטה לא הי' כלי לזה, אבל מלמעלה למעלה התחתון הוא כלי לגילוי אור העליון כו' ונמצא יש יתרון מעלה בקיום המצות דהאבות מצד הביטל שלהם, והיו בבחי כלים ממש לאלקות משא"כ בתורה ומצות שלנו גם אם מכוון כמו בתפלין לשעבד הלב והמוח כו', הרי זה רחוק מאד מהביטל דהאבות ובפרט כשעושה בקרירות דרך מצות אנשים כו', ומ"מ הרי קיים את המצוה, אבל נמשך ע"י רק אור מקיף לבד בבחי ריחוק כו"י עיי"ש.

תרנ"ד "וא"כ לפי הנ"ל צ"ל מ"ש ואם עשיתם כך הרי אתם מבניו של אברהם כו' מהו השבח בזה מאחר דבתו"מ שניתנו לנו במ"ת זכינו למדרי נעלה יותר כו'. אך הענין הוא דהנה מובן ממשנת"ל דההפרש בין התו"מ של האבות לתו"מ שלנו הוא דבאבות הי' עבודתם מלמטלמ"ע ותו"מ שלנו הם מלמעלמ"ט, דלהאבות לא ניתנו המצות כ"א הם בעבודתם הגיעו למדרי ז', ולנו ניתנו המצות מלמעלמ"ט ולכן נק' מתן תורה שהוא בבחי מתנה כו'. והנה נודע ההפרש בין מלמטלמ"ע למלמעלמ"ט, דמלמטלמ"ע צריך עבודה וגייעה רבה . . . אבל מלמעלמ"ט אין מניעות ועיכובים כלל . . . ואמנם גם זאת מובן דכשעולה מלמטלמ"ע בעבודה וגייעה הנ"ל הי' נעשה כלי לאור העליון, אבל מלמעלמ"ט אע"פ שאין מגיעה בהמשכת האור אבל אין המטה כלי לזה וכמו במ"ת שהי' גילוי אלקות למטה מ"מ לא הי' המטה כלי לזה. וכמו"כ יובן ההפרש בין עבודת האבות לעכשיו, דהאבות שהי' עבודתם ביגיעה היו כלים להאור, והגם שהגיעו בעבודתם רק עד שרשם ומקורם מ"מ היו כלי להאור, אבל בתו"מ דעכשיו . . . אבל אם רק יודע שצריך להניח תפילין ולהתפלל בהם והתפלה היא כמ"ש ויפתוהו בפייהם כו' והנחת התפילין הוא בקרירות דרך מצות אנשים מלומדה, הגם שהאור נמשך שה"ה עושה את המצוה וכך עלה ברצונו ית' שע"י עשיית המצוה

עמכם, כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו רבון העולמים צריך אני לדבר, אמר לו הפטר בשלום, הדא הוא דכתיב (בראשית יז, כב): ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש האבות הן הן המרכבה, שנאמר: ויעל אלקים מעל אברהם, (בראשית לה, יג): ויעל מעליו אלקים, (בראשית כח, יג): והנה ה' נצב עליו".

פפ"ב, ו ויעל מעליו אלקים (בראשית לה, יג), אמר ריש לקיש האבות הן הן המרכבה, שנאמר (בראשית יז, כב): ויעל אלקים מעל אברהם, ויעל מעליו אלקים, (בראשית כח, יג): והנה ה' נצב עליו, (בראשית לה, יד): ויצב יעקב מצבה וגוי ויסד עליה נסד, יצק עליה שמן כמלוא פי הפך".

וראה תניא פכ"ג וכן הלבוש החיצון של נפש האלקיית שבאדם המקיים ועושה המצוה שהוא כח ובחי המעשה שלה הוא מתלבש בחיות של מעשה המצוה ונעשה ג"כ כגוף לנשמה לרצון העליון ובטל אליו לגמרי ועל כן גם אברי גוף האדם המקיימים המצוה שכח ובחי המעשה של נפש האלקיית מלובש בהם בשעת מעשה וקיום המצוה הם נעשו מרכבה ממש לרצון העליון כגון היד המחלקת צדקה לעניים או עושה מצוה אחרת. ורגלים המהלכות לדבר מצוה וכן הפה ולשון שמדברי דברי תורה והמוח שמהרהר בד"ת וי"ש ובגדולת ה' ב"ה. וזהו שארז"ל האבות הן הן המרכבה שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מענייני עוה"ז ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם עיי"ש.

(21) שמו"ר פי"ב, ג ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים, הדא הוא דכתיב (תהלים קלה, ו): כל אשר חפץ ה' עשה וגוי, אמר דוד אף על פי שגזר הקדוש ברוך הוא (תהלים קטו, טז): השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם, משל למה הדבר דומה, למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר: השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם, כשבקש לתן התורה בטל גזרה

ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר (שמות יט, כ): וירד ה' על הר סיני, וכתוב (שמות כד, ט): ואל משה אמר עלה אל ה', הרי כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ וגוי".

תנחומא וארא טו ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על השמים ויהי ברד (שמות ט, כב). זה שאמר הכתוב: כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ (תהלים קלה, ו). השמים, אמר הקדוש ברוך הוא, השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו, טז). משל למה הדבר דומה? למלך שגזר ואמר: בני רומי לא ירדו לסוריא, ובני סוריא לא יעלו לרומי. כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, גזר ואמר: השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם. כשבקש לתן את התורה, בטל את הגזרה הראשונה ואמר: התחתונים יעלו לעליונים, והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר: וירד ה' על הר סיני וגוי (שמות יט, כ). וכתוב: ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד, א). הוי, כל אשר חפץ וגוי".

(22) לקו"ת ראה כח, ב "או כמו ע"ד וירד הוי' על הר סיני הרי היה גילוי אור אי"ס למטה שלא ע"י הזדככות הכלים עצמה כל כך ע"ד הנ"ל דעליות העולמות שהבריאה נכלל בבחי' אצילות ממש אלא שיוכל להיות גילוי אצילות בבריאה כמו שהבריאה היא בחי' בריאה. כי הוא ית' כל יכול עיי"ש.

ד"ה וירד תרמ"ג בסופו ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים, הדא הוא דכתיב (תהלים קלה, ו): כל אשר חפץ ה' עשה וגוי, אמר דוד אף על פי שגזר הקדוש ברוך הוא (תהלים קטו, טז): השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם, משל למה הדבר דומה, למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר: השמים שמים להי' והארץ נתן לבני אדם, כשבקש לתן התורה בטל גזרה

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו הראת ממש בראיה חושיית כדכתיב וכל העם רואים את הקולות רואים את הנשמע" עיי"ש.

24) אף שבתחלה כל הנוגע בהר מות יומת (יתרו יט, יב-יג "והגבלת אתהעם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כלהנגע בהר מות יומת: לאתגע בו יד כי סקול יסקל ארירה יירה אס-בהמה אס-איש לא יחיה במשך היבל המה יעלו בהר") מצד "וירד ה' על הר סיני" (יתרו שם, כ "וירד ה' עלהר סיני אלראש ההר ויקרא ה' למשה אלראש ההר ויעל משה").

25) ראה ד"ה וירד שם: "והמכוון בזה כדי שיהי ביטול היש לאין שיהי העבודה, דבמ"ת נמשך מחמת עצמו שלא באתערותא דלתתא".

26) אי"ז סתירה להמבואר בד"ה וכל העם תרע"ח וד"ה לריח שמניך תש"ו פ"ז, שירידת נשמות האבות לעוה"ז הי' בשביל להמשיך גילוי אלקות בעולם ולא בשביל לתקן העולמות, והצורך בגילוי זה בכדי שלאחרי זה יהי אפשר להיות התיקון ע"י כו' ובדוגמא שתחלה הי' האור שלגלות עצמותו ואח"כ הוא הגילוי להאיר את העולמות כו' - כי י"ל שזהו בנוגע להגילוי בעולם, היינו ביחס להגילוי בדברים גשמיים, שעבודת האבות לא פעלה בהם, משא"כ בנוגע להגילוי בהאבות עצמם.

27) ראה עד"ז לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך ע"ד ההקדמה דקיום ז' מצות ב"נ למ"ת. וראה לקמן ע' 96 ואילך.

28) פסחים נ, ב "רבא רמי, כתיב כי גדל עד שמים חסדך, וכתיב כי גדל מעל שמים חסדך. הא כיצד, כאן בעושין לשמה, וכאן בעושין שלא לשמה. וכדבר יהודה. דאמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". וש"נ.

29) ראה פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק ד"ה וכת חמישית "ואמנם יצטרך

דאד' והוא הגובר, והיינו שאף שהי' גילוי ש' הוי' שהוא שם העצם בחי' א"ס עצומי"ה למטה, מ"מ ש' אד' שהוא מקור ה"ה מתגבר שהתחתון לא יהי' כלי לזה (והמכוון בזה כדי שיהי' ביטול היש לאין שיהי' עבודה דבמ"ת נמשך מחמת עצמו שלא באתדל"ת)" עיי"ש בארוכה. **ד"ה זכור הנ"ל.**

ד"ה אריב"ל תרח"ץ פ"ח "ובאור הענין הוא על דרך ההפרש בין מתן תורה ועולם הבא ותחית המתים, דהנה מתן תורה הי' בבחי' המשכה מלמעלה למטה, דמתן תורה לא הי' ע"י העלאת מ"ן שבא באתעדל"ת המעורר אתעדל"ע כי אם הי' בהתעוררות מלמעלה בדרך אתעדל"ת מצ"ע, והי' גילוי עצמות אין סוף ב"ה, וכמ"ש וירד הוי' על הר סיני . . והמטה נשאר על עמדו שלא נזדכך כלל, ולא שהיה כלי לאלקות דזה הוא רק בכח האין סוף ב"ה הכל יכול, שהגם שהמטה יהי' על עמדו ולא נזדכך כלל, ומכל מקום יהי' התגלות העצמות ממש למטה" עיי"ש בארוכה.

המשך תרס"ו ע' שנג "אך הענין הוא, דבמ"ת הי' הגילוי מלמעלה למטה, היינו שהי' מאיר גילוי אוא"ס למטה, והתחתון לא הי' כלי לזה כלל, כי העולם הי' גשמי בלי שום הזדככות כלל, ואעפ"כ הי' בו גילוי אלקות כו', וזהו מלמעלה למטה, היינו רק בבחי' אתעדל"ע לבד, והגילוי הי' למטה, היינו שהתחתון הי' בבחי' מטה, שלא נזדכך עדין כו"י עיי"ש בארוכה.

המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך [אינו נעתק מפני האריכות].

23) ראה תניא פל"ו "ולזה נתן הקב"ה לישראל את התורה שנקר' עוז וכח וכמארז"ל שהקב"ה נותן כח בצדיקים לקבל שכרם לעתיד לבא שלא יתבטלו במציאות ממש באור ה' הנגלה לעתיד בלי שום לבוש כדכתיב ולא יכנף עוד מוריד . . ונודע שימות המשיח ובפרט כשיחיו המתים הם תכלית ושלימות בריאות עולם הזה שלכך נברא מתחילתו . . וגם כבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה כדכתי

יעסק אדם בתורה ואפלו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. לפיכך כשמלמד את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמד אותן אלא לעבד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד שישגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה" עיי"ש.

30) גם הלימוד ע"מ לעשות אי"ז תכלית הלימוד לשמה. ולימוד דיגדיל תורה ויאדיר (חולין סו, ב).

31) תניא פ"ה מפע"ח "ז"ש ותורתך בתוך מעי וכמ"ש בע"ח שער מ"ד פ"ג שלבושי הנשמות בגן עדן הן המצות והתורה היא המזון לנשמות שעסקו בעולם הזה בתורה לשמה. . ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה איש כפי שכלו כמ"ש בפרע"ח"

(ולהעיר דברטיות נק' זה אדעתא דנפשי - סידור דרושים לחתונה (קכת, א). ד"ה ארע"ק תרס"ז (המשך תרס"ו ע' שפה) "אך הענין הוא, דהנה כתיב כ"א בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה כו', דמתחלה נק' תורת ה', ואח"כ נק' תורתו, והענין הוא, ע"פ משארז"ל בפסחים מעיקרא עביד אינש אדעתא דנפשי, וכמו שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו', ואח"כ הוא לימוד התורה לשמה, היינו לשם התורה, ולא לשם עצמו, והיינו להמשיך אוא"ס בתורה, שזה שלימות האמיתי בחכמה דתורה, ואז נקראת התורה תורתו כו', אבל כאשר עסק התורה היא אדעתא דנפשי אז נקראת תורת ה' כו'. וזהו ההפרש בין תורה שבכתב לתושבע"פ, דתושב"כ היא בבחי' תורת ה', והיא אדעתא דנפשי כו', אבל תושבע"פ זהו בחי' תורתו כו" עיי"ש בארוכה. ועוד.

ראה סה"ש תו"ש ע' 19 "אבל כשלומד תורה אט ווי א איד דארף לערנען תורה, ולכה"פ כמבואר בתניא לשמה, לשם התורה לכה"פ, לא כפי המבואר שם להמשיך אוא"ס בתורה, ר"ל לכה"פ

למיעוט שכל אדם שישים תכלית החכמה דבר אחר זולתי החכמה, ויאמר: "לאיזה דבר נלמד? אלא כדי שנשיג בו זה הכבוד." וזה הוללות על האמת. ועל לימוד כזה אומרים חכמים "שלא לשמה" (ברכות י"ז ע"א), כלומר שיעשה המְּצוֹת וְיִלְמַד וישתדל בתורה, לא לאותו הדבר בעצמו אלא בשביל דבר אחר. . ולפי שידעו החכמים זכרונם לברכה שזה הענין קשה עד מאוד, ואין כל אדם משיג אותו, ואם הִשְׁיִגוּ אינו מסכים בו בתחילת הענין ואינו סובר שתהיה אמונה ברורה, לפי שהאדם אינו עושה מעשה אלא כדי שתגיע לו ממנו תועלת או שתסור ממנו פְּסָדָה, ואם אינו כן יהיה אצלו אותה מעשה הבל וְרִיק. והיאך יאמר לבעל תורה: "עשה אלה המעשים" ו"לא תעשה אותם", לא לְיִרְאָה מעונש מן השם יתברך ולא לתקנות שכר טוב ממנו? זה דבר קשה עד מאוד, לפי שאין כל בני אדם משיגים האמת עד שיהיו כמו אברהם אבינו עליו השלום. ולכן התירו להמון, כדי שְׂיִתְּשְׁבוּ על אמונתם, לעשות הַמְּצוֹת לתקנות שכר, וְלִהְיֶזֶר מן העֲבֵרוֹת מִיִּרְאַת עונש. ומזרזים אותם על זה ומחזקים פְּנִיָתָם, עד שְׂיִשְׁיִג הַמְּשִׁיג וידע האמת והדרך השלם מה הוא, כמו שעושים בנער בשעת הלימוד כמו שהבאתי המשל. והאשימו לאנטיגנוס איש שוכו, בְּבִאָרוֹ להמון מה שביאר, ואמרו בזה "חכמים היזהרו בדבריכם", כמו שנתבאר באבות (אבות פ"א מי"א). ואין ההמון מפסידים מכל וכל בעשותם הַמְּצוֹת מיראת העונש ותקנות השכר, אלא שהם בלתי שְׁלֵמִים. ואולם זה טוב להם עד שיהיה להם כח והרגל והשתדלות בְּעֲשִׂיַת התורה, ומזה יתעוררו לדעת האמת, וְיִחְזְרוּ עובדים מאהבה. וזה הוא מה שאמרו זכרונם לברכה (פסחים נ' ע"ב): "לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

רמב"ם סוף הלכות תשובה "כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פרענות הרי זה עוסק שלא לשמה. וכל העוסק בה לא ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה. ואמרו חכמים לעולם

הידיעה בעת הלימוד שזהו תורת ד', והוא חכמתו ורצונו וחפצו האמיתי, וע"י יכול האדם להתקשר באלקות ממש כידוע כו', וכידוע האריכות בזה בכמה מקומות בדא"ח כו"י

ובהערה שם "עיי"ש ספ"ה ופמ"א. וצ"ע, כי לשמה המבואר בתניא הוא כדי לקשר נפשו ולא לשם התורה - שלכן כשמפרטים הענינים יותר נקי זה אדעתא דנפשי. - ראה סידור ריש דרושי חתונה. ד"ה ארע"ק רס"ז. ועייג"כ קוני' עח ס"א וד"ה אז ישיר רנ"ה ורס"ה. ואולי יש כאן בהנחה חסר או יתיר".

וראה ב"ח או"ח סי' מז ד"ה ומ"ש דאמר "ומ"ש דאמר רב יהודה אמר רב וכו' רבינא מביא ראייה מרב יודא אמר רב שהקב"ה מקפיד על לומדי תורה אפילו עוסקין בה טובא אם אינן זהירין לברך בתורה תחלה. ואיכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחלה שהוא לכאורה עבירה קלה ונראה דכונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו רמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מ"ע ושס"ה לא תעשה שבתורה ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו ובה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא שלמטה והיה המשכן אחד אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם לידע הדינים לצורך משא ומתן גם להתגאות להראות חכמתם ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלה לה למעלה והארץ נשארה בגשמיותה בלי

קדושה וזה היה גורם חורבנה ואבידתה והוא אמרו מי האיש החכם וגומר על מה אבדה הארץ וגומר ויאמר ה' על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניהם וגומר ואמר תורתך תורת אמת אשר נתתי במתנה שלא יהיו למדין ושוכחין" עיי"ש.

(32) תדבא"ר רפי"ח "מאי שפכי כמים לבך נוכח פני ה', מכאן אמרו, כל תלמיד חכם שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה, הקב"ה יושב כנגדו ויושב וקורא עמו, שכאן נאמר: נוכח פני ה' ולהלן הוא אומר: ויחנו אלה נוכח אלה וגוי' (מלכים א כ-כט). מה להלן פניהם של אלו נוכח פניהם של אלו ופניהם של אלו נוכח פניהם של אלו, אף כאן".

יל"ש איכה רמז תתרלד "נכח פני ה'. מכאן אמרו כל תלמיד חכם שיושב בינו לבין עצמו וקורא ושונה כביכול הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו, לכך נאמר נכח פני ה' ולהלן הוא אומר ויחנו אלה נכח אלה".

(33) מובן שאי"ז שייך למ"ש הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ז "חמשה הן הנקראים מינים. האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג. והאומר שיש שם מנהיג אבל הן שנים או יותר. והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה. וכן האומר שאינו לבדו הראשון וצור לכל. וכן העובד כוכב או מזל וזולתו כדי להיות מליץ בינו ובין רבון העולמים. כל אחד מחמשה אלו הוא מין"') **דנק' מין, דהרי זהו במי שיודע ומבין למעלה מזה כו', משא"כ בתינוק.**

וי"ל שעד"ז היא כוונת הראב"ד שם "הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות ויותר ממה שראו בדברי האגדות" וז"ל שם: "והאומר שיש שם רבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה. א"א ולמה קרא לזה מין וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות ויותר ממה שראו בדברי האגדות המשבשות את הדעות". **וראה כ"מ שם מהעיקרים.**

ועוד י"ל דדברי הראב"ד "וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה לפי מה

שראו במקראות כו" - היינו דאף שהוא מצ"ע אינו גוף ובעל תמונה אפשר שיתלבש בגוף כו' כיון שהוא כל יכול ונמנע הנמנעות*. ולהעיר מהאמונות והדעות לרס"ג מאמר ב' ספ"ט. ועוד. וראה תו"ש סוף חלק ט"ז [אינו נעתק מפני האריכות].

(* וע"ד הדיעות שהבינו ענין הצמצום כפשוטו (ראה שער היחוד והאמונה פ"ז (פג, סע"א ואילך) "והנה מכאן יש להבין שגגת מקצת חכמים בעיניהם ה' יכפר בעדם ששגו וטעו בעיונם בכתבי האריז"ל והבינו ענין הצמצום המוזכר שם כפשוטו שהקב"ה סילק עצמו ומהותו ח"ו מעוה"ז רק שמשגיח מלמעלה בהשגחה פרטית על כל היצורים כולם אשר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" עיי"ש בארוכה) שהיו מקובלים אמתיים, שאדה"ז כותב רק "ששגו וטעו בעיונם בכתבי האריז"ל - כי תפסו כן מצד האמונה בהקב"ה שהוא כל יכול ונמנע הנמנעות (ראה בארוכה שיחת ש"פ עקב תשל"א. דברים (ושלאח"ז) תש"מ. חה"ש וש"פ נשא תשמ"ג. ועוד).

34) אבות ספ"ה "הוא היה אומר, בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמנה עשרה לחפה, בן עשרים לרדף, בן שלשים לכת, בן ארבעים לבינה, בן חמשים לעצה, בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה, בן תשעים לשוח, בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם".

35) ראה מ"ש אדה"ז להלכה הלכות ת"ת פ"א ס"ד "וכן אמרו חכמי האמת שכל נפש מישראל צריכה לבא בגלגולים רבים עד שתקיים כל התרי"ג מצות במעשה דבור ומחשבה ודיבור ומחשבה הוא לימוד הלכותיהן על דרך שאמרו חכמים על פסוק זאת תורת החטאת וגוי שכל העוסק בתורת חטאת כאילו כו' ועוד אמרו חכמי האמת שכל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג ולידע וכל מי שיכול להשיג ולידע הרבה ונתעצל ולא השיג וידע אלא מעט צריך לבא בגלגול עד שישגי וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים

והדרשות וסודות כי כל מה שנשמתו יכולה להשיג ולידע מידיעת התורה זהו תיקון שלימותה ואי אפשר לה להתקן ולהשתלם בצרור החיים את ה' במקורה אשר חוצבה משם בלתי ידיעה זו ולכן אמרו חכמים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כדי שלא יצטרך לבא בגלגול לעולם הזה".

36) להעיר מד"ה לכה דודי תרפ"ט.

37) לפי דעת הע"ח (הובא בנגיד ומצוה בתחלתו "דע שיש פגם בד' עולמות אבי"ע והוא כי מי שאינו רוצה פשט המקרא פוגם בת"ת (דעשי כנ"ל שצ"ל) ומי שאינו רוצה להביא ראיה ורמז לדבר פוגם בת"ת דיצירה: ומי שאינו רוצה דרוש התורה פוגם בת"ת דבריאה ומי שאינו רוצה סוד התורה פוגם בת"ת דאצילות" עיי"ש.

נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר בסופה "נודע כי תורה שבכתב היא בז"א דאצילות ותורה שבע"פ בכל פרטיה היא בנוקבא דז"א דאצי' ובמ"א כתוב כי מקרא בעשיה ומשנה ביצירה ותלמוד בבריאה וקבלה באצילות א"כ מוכרח הוא כי מקרא היא בעשיה דז"א דאצי' ר"ל בפרצוף החיצון דז"א הנק' עשיי וקבלה ותלמוד ומשנה הם באצי' בריאה יצירה דנוק' שהם פרצופי או"א וז"א דנוק' דז"א דאצילות" עיי"ש בארוכה).

ולדעת המ"ח (מס' חיוב הנשמות פ"א מ"ב) דדרוש ביצירה (ומשתלשל מ)רמז בבריאה וז"ל שם: "וגם צריך שיעסוק בתור' בפשט שהוא בעשי' כנגד עור האדם ודרש שהוא ביצירי' כנגד בשרו ורמז שהיא בבריאי' כנגד גידיו וסודו שהוא באצילוי' כנגד עצמותיו" עיי"ש.

38) שמות א, יד "וימררו את־חיייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכלעבדה בשדה את כלעבדתם אשר־עבדו בהם בפרך".

39) זח"ג קנג, סע"א "בההוא זמנא (שמות ט"ו: כ"ה) שם שם לו חוק ומשפט, ואינון מארי משנה. אוף הכא ויבאו מרתה, אתהדר לון אורייתא דבעל פה, מרה

ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר
עבדו בהם בפרך אמר רבי שמואל בר נחמני
אמר רבי יונתן שהיו מחליפין מלאכת
אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים".

(40) ראה גם לקמן ע' 9-328.

**(41) ע"ד לשון הקדמת בני המחבר לשו"ע
אדה"ז? בנוגע לאדה"ז.**

בדחקין סגיאין, בעניותא, דיתקיים בהו,
(שם א) וימררו את חייהם בעבודה קשה: זו
קושיא. בחמר: דא קל וחומר. ובלבנים: דא
לבון הלכה. ובכל עבודה בשדה: דא
ברייתא. את כל עבודתם אשר עבדו בהם
בפרך: דא תיק"ו".

(39*) סוטה יא, ריש ע"ב "וימררו את
חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'
אמר רבא בתחילה בחומר ובלבנים ולבסוף

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com